

HISTORJÁ – STYGN FÖR SÁPMI

Titel

Historjá – Stygn för Sápmi

Produktionsland

Sverige, 2022

Målgrupp

Åk 6 och uppåt

Teman

Historia, urfolk, samhälle

Ämne

Historia, samhällskunskap, bild

Längd

89 minuter

Dialogspråk

Nordsamiska, Svenska

Undertexter

Svenska

Regi

Thomas Jackson

Svensk distribution

TriArt Film

Filmbokning

skolbio@triart.se

Thomas Jacksons guldbaggebelönade *Historjá - Stygn för Sápmi* är ett poetiskt och jordnära porträtt av den samiska konstnären Britta Marakatt-Labba. Genom hennes historia påminns vi om vårt lands urfolk, deras uråldriga seder, deras kamp mot överheten och deras utsatthet i en klimatförändrad värld. Något som Marakatt-Labba förmår gestalta och förmedla genom sin geniala textilkonst.

HANDLING

Vi följer Britta Marakatt-Labba i ensamt majestät på fjället, tillsammans med hennes familj som är renskötare, och i hennes arbete med sin unika textilkonst. Hon har slagit igenom internationellt och fått medalj av kungen, men det är bäcken och urskogen som talar till hennes konstnärssjäl och hennes identitet som same. I sitt skapande återkommer hon till samernas smärtsamma historia. Hur de förtryckts, förflyttats och berövats sitt språk. Hur de kämpat och demonstrerat mot gruvdrift och kraftbolag, och numera också mot naturen själv när effekten av klimatförändringar håller på att omkullkasta förutsättningarna för renskötsel. Hennes små broderade figurer berättar om stora skeenden. Och sin oro för den yngre generationens framtid bearbetar hon genom att ställa sig längst fram på barriaderna. Jorden har vi bara fått till låns, menar hon.

EN HISTORIA AV KAMP

Britta Marakatt-Labba berättar om sin familjs historia. Men också om samernas historia generellt. Genom gamla svartvita journalfilmer och bilder kastas vi tillbaka till en tid då samerna utsattes för olika typer av förtryck men paralleller dras också till nutidens situation.

- Jag föddes i en kamp, säger Britta. På vilka olika sätt har Sverige utövat förtryck mot samerna? Hur tänker hon att det har påverkat hennes folk?
- Hur såg hennes egen uppväxt ut? Hennes relation till mamman och pappan? Vad innebar hennes pappas död?
- Hur beskriver hon sin skoltid?
- Vad är Sápmi? Hur ser samernas flagga ut? Vad kallas deras dräkter?
- Vi ser i de gamla filmerna hur samerna levde enkelt på fjället i kåtor och vandrade till olika delar inom Sápmi med sina renar.

Hur skiljer sig dagens rennäring åt från den tiden? Hur lever och arbetar man nuförtiden?

- I början ser vi en demonstration för bevarandet av Alta älv när samerna under slutet av 70-talet kämpade mot ett vattenkraftsbygge. Vilka kamper om rätten till sitt land utkämpar samerna idag?
- Hur vill Britta föra vidare sin kultur och sina traditioner till sina barn?

KONSTEN OCH NATUREN FÅR TALA

Britta fick stort internationellt genombrott med ett 24 meter långt broderikonstverk, vid konstutställningen Documenta i Kassel 2017. Där många verk kretsade kring kolonialism, myter, ursprung och makt.

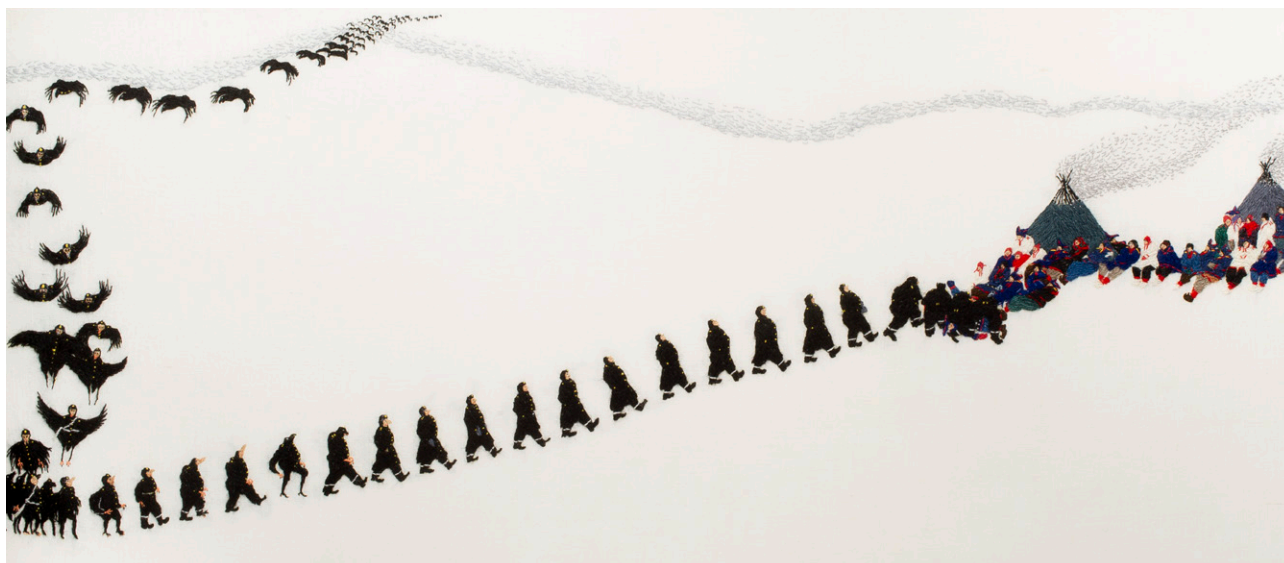
- Britta talar mycket om sina drömmar, de 'underjordiska' och myter som berättats i generationer. Vad inspireras hon av? Vad vill hon berätta om samernas situation genom sina broderier? Varför tror ni att hennes konst uppskattats av människor från andra delar av världen?

- Hennes konst består ofta av djur eller människogestalter som påminner om djur. Vad berättar hon om de arroganta kråkorna?
- Landskapet vi ser är storslaget och till synes orört. Man inser människans litenhet när Britta vandrar eller skidar över viderna. Hur skulle ni beskriva naturen? Hur vävs den in i Brittias konst?
- Hur skulle ni beskriva hennes konst? Vilka material använder hon? Hur ser de ut om man tittar nära, respektive på håll?
- Filmens originalmusik av Eirik Havnes belönades med en Guldbagge. Vad bidrar den till för känsla? Har ni träffat på samisk kultur i form av musik, film eller annat?
- Britta säger att hon talar med naturen. Hur menar hon då?
- Att vädret spelar stor roll för hur och när renskötseln kan utföras är tydligt. Hur resonerar de kring hur det förändrade vädret har påverkat dem?
- Hur ser man konkret i naturen att årstiderna inte längre är förutsägbara?
- Vädret som i sin tur påverkas av klimatförändringar riskerar att sätta stopp för kommande generationer renskötare. Hur resonerar Brittias son?
- Vi ser bilder av gruvdrift där maskinerna grävt sig ner varv efter varv och skapat ett enormt 'sår' i berget. Hur rimmar det med samernas livsåskådning om att jorden och naturen är till låns?
- För 4000 år sedan levde och livnärde sig människor på de marker Britta vandrar i. I vilka perspektiv tänker dagens människor. Tänker vi på att människor efter oss ska kunna leva lika väl som vi?

FRAMTID I EN KLIMATFÖRÄNDRAD VÄRLD

Samernas som livnär sig på renskötsel lever på många sätt som de gjort i generationer. Nu finns inte bara hotet mot deras kultur och språk. Klimatet håller på att skapa en omöjlig situation där det kanske inte går att fortsätta.

- Jag är en del av den här marken, säger hon. Känner ni er som en del av den miljö ni lever i?
- Kan samernas sätt att se sin plats och betydelse i historien lära oss något?